

Майстер Андрей. Рекреационная освоенность территории Волынской области. Рассмотрены геопространственные особенности рекреационной освоенности территории Волынской области. Определена сущность понятий «рекреационное освоение территории» и «рекреационная освоенность территории». Проанализированы основные показатели рекреационной деятельности области. Рассмотрены особенности территориального размещения специализированных средств размещения туристов в области. Осуществлен анализ территориальной концентрации гостиниц и аналогичных средств размещения в регионе. Проведен анализ показателей количества туристических предприятий и туристов, обслуженных субъектами туристической деятельности в Волынской области. Рассчитан агрегированный индекс уровня рекреационной освоенности территории административных единиц Волынской области. Проведена группировка административных единиц области по величине агрегированного индекса уровня рекреационной освоенности территории. Проанализированы особенности геопространственной дифференциации уровней рекреационной освоенности территории региона.

Ключевые слова: территория, рекреационная освоенность, уровень освоенности территории, рекреационные ресурсы, рекреационная деятельность, Волынская область.

Maister Andrii. Recreational Development of Territory of Volyn Region. The article deals with the geospatial features of recreational development of Volyn region territory. The concepts «recreational development of territory» and «recreational development level of territory» have been determined. The analysis of main indicators of recreational activities in region has been made. The features of territorial location of specialized accommodation facilities for tourists in the region have been considered. The analysis of territorial concentration of hotels and similar accommodation facilities in the region has been made. The analysis of quantity tourism enterprises and tourists served by entities of tourist activity in Volyn region has been made. The aggregated index of recreational development level of administrative units of Volyn region has been calculated. Grouping of administrative units of region according to the quantity aggregated index of recreational development level of territory has been made. The features of geospatial differentiation of recreational development level of Volyn region territory have been analyzed.

Key words: territory, recreational development, development level of territory, recreational resources, recreational activity, Volyn region.

Стаття надійшла до редколегії
19.09.2017 р.

УДК 911.3:32

Тарас Козак

Географія виборів в об'єднаних територіальних громадах: загальні тенденції й партійні впливи

Проаналізовано формування первинних адміністративно-територіальних одиниць в умовах децентралізації. Окреслено дезінтеграційні процеси в новостворених громадах. Відображено загальну суспільно-географічну характеристику місцевих виборів в об'єднаних територіальних громадах. Виявлено регіональні особливості електоральної поведінки населення. Висвітлено роль політичних партій у територіально-політичній системі України.

Ключові слова: геополітичні виклики, місцеві вибори, об'єднана територіальна громада, політична партія, партійний вплив, електоральна поведінка.

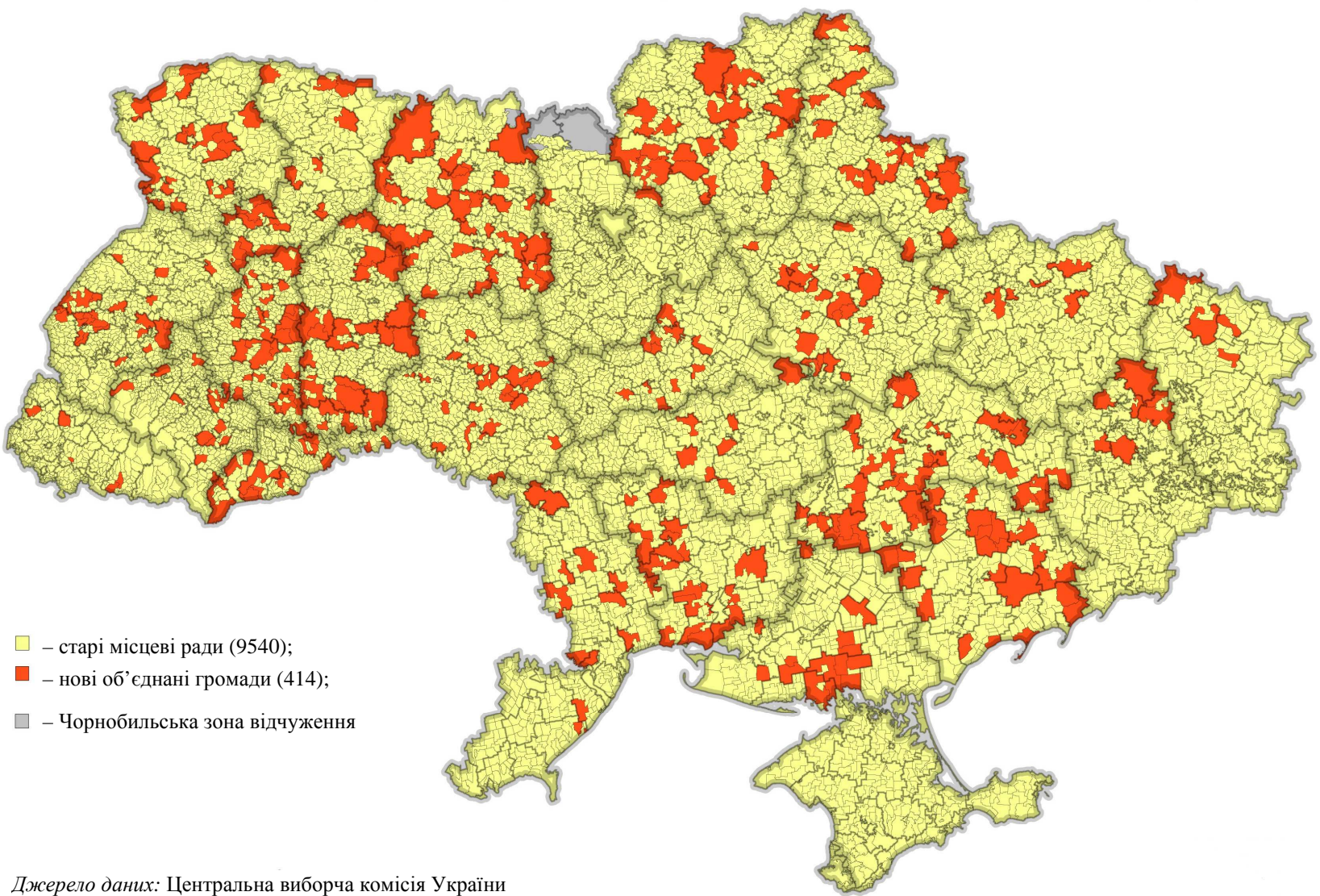
Постановка наукової проблеми та її значення. Чинний адміністративно-територіальний устрій України успадкував чимало недоліків минулих історичних періодів. Він не вирішує питання територіальної стійкості перед політичними, соціально-економічними, демографічними, етнокультурними, міжпоселенськими змінами. Українська територіальна організація є також однією з причин неефективної діяльності її суспільних інститутів. Відтак партійно-політична система не сприяє зрівноваженню загальнонаціональних інтересів і перебуває на етапі свого формування. Ця тенденція особливо помітна на фоні сучасних геополітичних викликів, зокрема військового конфлікту, сепаратистських виявів, сплеску внутрішньої (вимушені переселенці з окупованого Донбасу та Криму) й зовнішньої міграції (насамперед трудової, нелегальної), провокацій із дискредитації України на ґрунті міжетнічного протистояння (із російською, польською, болгарською, румунською, угорською національними меншинами) тощо. Виходячи з цих вимог, уряд намагається нівелювати політичну напругу між центром-периферією за допомогою надання більших повноважень органам місцевого

самоврядування й зміною адміністративно-територіального поділу. Базовою одиницею такого устрою повинні стати добровільно об'єднані громади, що стануть своєрідним каркасом територіально-політичного розвитку. Замість 11 тис. місцевих рад, у перспективі буде створено близько 2 тис. дієвих територіальних громад. Ідентифікатором суспільно-політичного життя в просторово-часовій ретроспективі є вибори. Електоральна статистика за своєю вагомістю та об'єктивністю співвідноситься з даними перепису населення. Адже саме результати виборів характеризують вплив усіх політичних партій, а отже, їх силу. Таким чином, суспільно-географічний аналіз матеріалів виборів є необхідним, оскільки відображає масові, легко порівнювані на різні проміжки часу дані щодо адміністративно-територіальних одиниць. До того ж ці дані легко картографуються. Унаслідок цього саме географія впливу політичних партій значною мірою показує територіальне розміщення всіх політичних сил, проблеми та перспективи регіонального розвитку.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Ще зі стародавніх часів у географії була присутня політико-географічна складова. Така інформація міститься в напрацюваннях Арістотеля, Сунь-Цзи, Макіавеллі, Монтеस्क'є, Руссо, Тюрго. Як самостійне наукове вчення політична географія бере початок після публікації монографії німецького географа Фрідріха Ратцеля «Політична географія» в 1897 р. Протягом ХХ ст. змінювалася сутність досліджень цієї науки. Так, спершу науковці визначали, як фізико-географічні фактори впливають на суспільно-політичні реалії, а згодом – як фактори політичної сфери впливають на стан геопросторових утворень і процесів. Ця проблематика висвітлена в працях зарубіжних дослідників Р. Челлена («Держава як форма існування»), А. Зігфріда («Виборча географія під час 3-ї Республіки»), І. Боумена («Новий світ: проблеми політичної географії»), Р. Хартшона («Функціональний підхід у політичній географії»), Дж. Готмана («Політика держав і їх географія»), Дж. Егню («Місце та політика»), «Геополітика: перегляд світової політики»), П. Тейлора («Політична географія: світова економіка, держава-нація і локальність») й ін. Наукові основи політичної географії України закладає Степан Рудницький у монографії «Українська справа з погляду політичної географії» (1923), де обґрунтовує пріоритетність національного принципу в державотворенні. Далі цей науковий напрям на наших теренах був, по суті, заборонений. Після здобуття Українською незалежності (24 серпня 1991 р.) з'явилися передумови для того, щоб географія виборів стала провідним напрямом політико-географічних досліджень. На сьогодні надруковано багато праць щодо регіональних особливостей електорального простору як у середовищі географів, так і в політології, соціології, психології. Однак недостатньо проаналізована партійна впливовість крізь призму виборчого процесу. У суспільно-географічній науці лише окремі аспекти цієї проблематики розкрито в працях Ю. Брайчевського, В. Стафійчука, Б. Яценка [1], М. Дністрянського [2], В. Миронюка [3], М. Мирош [4], О. Склярської [5], С. Сюткіна [6], С. Трохимчука, О. Федунь [7], О. Шаблія [8], В. Шишацького [9]. Сукупність виборчих настроїв можна інтерпретувати з електоральної статистики, що міститься на сайті Центральної виборчої комісії України [10]. Крім того, є доволі багато інформаційно-політичних сайтів, де міститься аналітичний огляд територіальних відмінностей у поглядах населення на принципові проблеми розвитку держави.

Мета статті – окреслити регіональні тенденції політичного вибору населення під час місцевих виборів в об'єднаних територіальних громадах. Серед основних **завдань статті** – прослідкувати вплив політичних партій на територіальну організацію українського суспільства, а також зіставити результати виборів із соціально-географічними показниками.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У 2016 р. всі адміністративні області України (без окупованих територій) приєдналися до створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Водночас існують регіональні неоднорідності за кількістю громад і поселень, що належать до них, їхньою площею, населенням, типом центру, інфраструктурним забезпеченням, відстанню між центром-околицею, господарським комплексом, ресурсами тощо. На початку процесу децентралізації лідерами з формування об'єднаних територіальних громад стали Тернопільська (26 ОТГ), Хмельницька (22 ОТГ), Львівська (16 ОТГ), Дніпропетровська (16 ОТГ), Полтавська (14 ОТГ) області. Натомість по одній ОТГ створено в Київській, Сумській, Харківській, Миколаївській, Херсонській областях. Загалом, найбільша концентрація ОТГ притаманна для західних областей (162). Винятком у цьому регіоні слугує Закарпаття. Чимало новостворених громад і на південному сході (86), а це має важливе стратегічне значення в умовах політичної нестабільності. Мала кількість ОТГ (19) у центральних областях (Київській, Кіровоградській, Черкаській), де привабливим ядром слугує столиця. Відтак розміщення первинних адміністративно-територіальних одиниць (громад) у регіональному вимірі має досить розосереджений характер (рис. 1).

Джерело даних: Центральна виборча комісія України

Рис. 1. ОТГ України станом на 30 квітня 2017 р.

Протягом 2015 р. сформовано 159 громад, на початок 2017 р. – 407, тому простежується позитивна динаміка формування громад, як у розрізі областей (рис. 2), так і держави в цілому (рис. 3). Зокрема, цього річ 15 областей збільшили їх кількість, дев'ять – поки що залишили торішні значення.

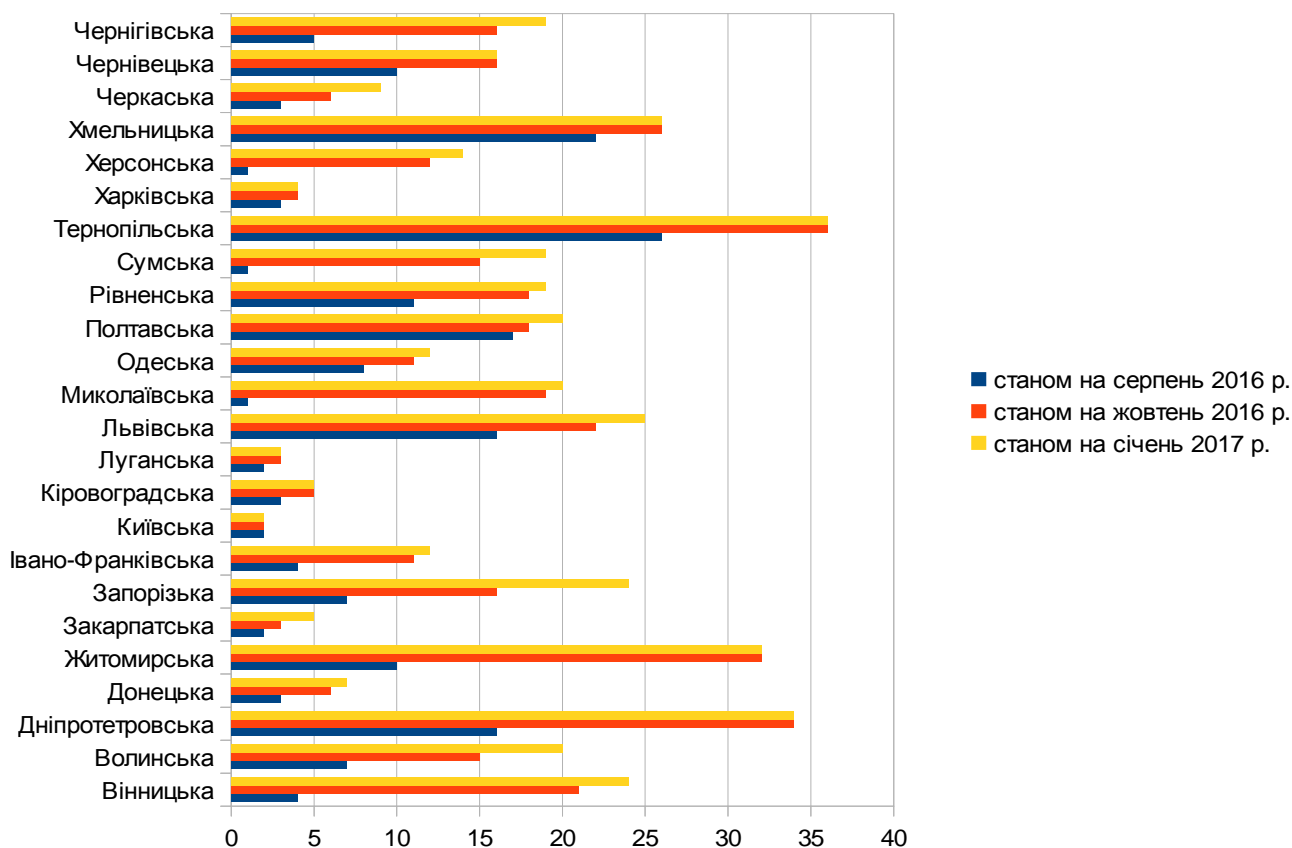

Рис. 2. Динаміка кількості ОТГ у розрізі областей

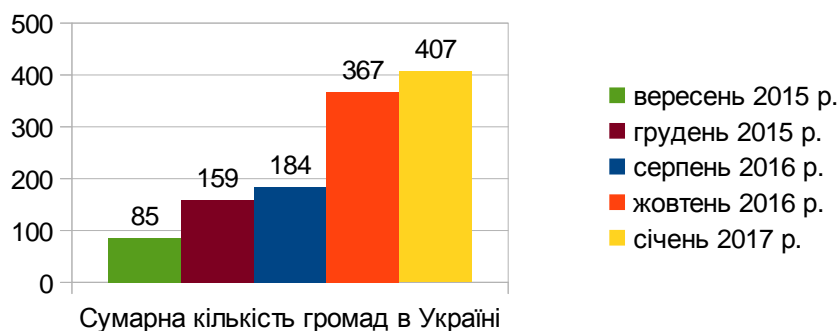

Рис. 3. Сумарна кількість ОТГ в Україні

На початку реформи до складу новоутворених громад увійшло близько 2000 населених пунктів, 794 місцеві ради. Загальна площа всіх ОТГ становила 35 807 км², що займає 6 % площі України. Найбільша за площею ОТГ – Народицька в Житомирській області, яка займає 1284 км², найменша – Міженецька у Львівській (8,7 км²). Кількість населення, яке мешкає на території ОТГ, становить

1,39 млн осіб, або 3,8 % від загальної кількості населення України. Найменша за чисельністю населення – Макіївська Чернігівської області – 1,6 тис. жителів, найбільша – Лиманська Донецької області – 44,7 тис. жителів (громаду створено на основі міста-району). Ще одним прикладом дезорганізації слугує ситуація, коли поселення є досить віддаленими від центру громади, аніж до сусіднього «полосу зростання». Так, село Нова Гута Хмельницької області належить Чемеровецькій ОТГ, до центру якої – 30 км. Оптимальним рішенням стане віднесення цього села до Смотрицької ОТГ. Результатом буде зменшення комунікаційної відстані до 27 км. Також деструктивний можливий через незбалансовану структуру центрів громад. Регіональний аналіз центрів ОТГ (рис. 4) засвідчив, що питома вага міських поселень у ньому становить 43,7 %.

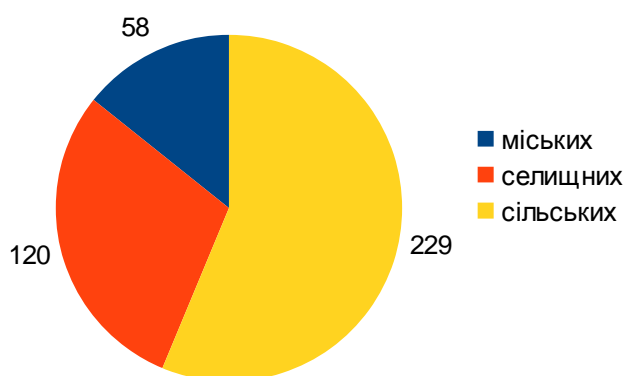

Рис. 4. Розподіл сумарної кількості утворених громад за типом поселень (станом на початок 2017 р.)

Натомість частка сільських поселень 56,3 %. Наприклад, більшість таких агроцентрів (83 %) історико-етнографічної землі Українського Полісся мають негативну динаміку людності впродовж тривалого періоду. Тому закономірно, що відбувається виснаження соціально-економічних можливостей, як наслідок – безперспективний розвиток окремих громад. Отож, насамперед, саме міста й селища міського типу повинні претендувати на статус майбутніх центрів громад, адже вони володіють добротним демографічним, трудовим, інфраструктурним, фінансовим потенціалом. Після того, як у місцевих радах прийняли рішення створити об'єднану територіальну громаду (ОТГ), настає завершальний етап становлення нової адміністративно-територіальної одиниці – проведення перших локальних виборів. Під час їх виборці громад обирають депутатів, голову та старост. Аналізуючи кількість призначених виборів упродовж 2015–2016 рр., помічаємо, що вагому роль відведено виборам депутатського корпусу місцевих рад, натомість вибори старост на цьому етапі не є пріоритетними (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість призначених місцевих виборів упродовж 2015–2016 рр.

Місцеві вибори до представницьких органів місцевого самоврядування	Вибори до сільських, селищних та міських рад	Вибори сільських, селищних та міських голів	Вибори старост	Загальна кількість призначених виборів
Кількість виборів за період 2015–2016 рр.	1412	375	109	1896

У грудні 2016 р. процес децентралізації продовжився двома етапами місцевих виборів. У різних регіонах голосування відбулось у 184 об'єднаних територіальних громадах (50,1 % від створених на

сьогодні). 11 грудня вибори відбулись у 41 ОТГ (із них три – міські, 13 – селищні, 25 – сільські громади). Голосування охопило 13 адміністративних областей: Вінницьку, Волинську, Дніпропетровську, Запорізьку, Миколаївську, Одеську, Полтавську, Рівненську, Тернопільську, Харківську, Херсонську, Чернівецьку, Чернігівську. Явка виборців традиційно висока в окремих західних регіонах (наприклад: 65,2 % – у Волинській області), і невисока в південних і східних регіонах (як-от: у Херсонській області – 39,5 %). У боротьбі за владу взяли участь 26 місцевих організацій політичних партій. 18 грудня вибори відбулись уже в 143 ОТГ (із них 21 – міські, 46 – селищні, 76 – сільські громади). Голосували в 22 областях, у тому числі на контрольованих територіях Донецької й Луганської областей. На цьому етапі явка виборців в Україні становила 47 %. Високі показники в Закарпатській (79 %), Волинській (72 %), Одеській (63 %) областях, а низькі – у Херсонській (38 %), Миколаївській (34 %), Луганській (30 %). Найбільша кількість громад, де відбулися вибори в органи місцевого самоврядування, – 16 (на Житомирщині), 11 – на Дніпропетровщині, дев'ять – на Вінниччині. У місцевих виборах представлені місцеві організації 42 політичних партій із 377, що зареєстровані в Україні на кінець 2016 р. Найбільшу кількість кандидатів зареєстрували такі політичні сили, як Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», Радикальна партія Олега Ляшка, Блок Петра Порошенка «Солідарність», УКРОП, Аграрна партія, Об'єднання «Самопоміч», «Наш край» і «Опозиційний блок». Використання адмінресурсу не мало централізованого характеру, проте перевагу мали діючі голови територіальних громад, які, користуючись особливістю законодавства, не припиняли свою діяльність, будучи кандидатами. Політичну напругу під час виборчого процесу спостерігали в самодостатніх громадах. Значну кількість порушень зафіксовано в Житомирській, Дніпропетровській, Сумській областях. Явний партійний лідер за кількістю обраних місцевих депутатів та голів ОТГ, які відбулися в грудні 2016 р., – ВО «Батьківщина». Перемогу отримали 654 представники партії. За кількістю депутатів у радах ОТГ «Батьківщина» одержала понад 31 %, а в окремих регіонах – більше 45 %. На другому місці – провладний БПП «Солідарність», що отримав 345 мандатів у радах ОТГ, але саме серед кандидатів, яких підтримала ця політична сила. Окрім БПП «Солідарність» та «Батьківщина», непогані результати на виборах до ОТГ показали «Наш край», Аграрна партія України, УКРОП, Радикальна партія Олега Ляшка, Опозиційний блок, ВО «Свобода», «Самопоміч», «Відродження» (рис. 5). Тому на місцях буде представлено широкий спектр політичних партій. Згідно з підсумками цього виборчого процесу на більшості округів перемогу в керівному й депутатському складі здобули самовисуванці (рис. 6), часто безпартійні, що характерно для виборів локального значення. Прівняно з місцевими виборами 2015 р., «партія влади» втратила значну підтримку в 14 областях, у т. ч. у регіоні свого найвищого електорального потенціалу – на Вінниччині. Зараз вона зайняла досить незвичне для себе виборче поле на сході та півдні. Частка голосів, відданих за «Батьківщину», зростає в західному й центральному напрямках, досягаючи максимальних значень у Кіровоградській, Рівненській, Львівській, Івано-Франківській областях. Важливо, що Дніпропетровщина та Херсонщина як регіони, що розміщені неподалік від лінії військового зіткнення й окупації, також підтримали національно-демократичну силу. Найбільш успішними для партії «Наш край» стали Чернігівська, Миколаївська та Запорізька області. Таким чином політична сила на півдні України зайняла електоральну нішу Опозиційного блоку – парламентської партії з проросійськими симпатіями. Аграрна партія набрала понад 20 % голосів виборців у громадах Сумщини й Хмельниччини. Обидві партії, що перебувають під впливом колишніх регіоналів, стали своєрідними «перехоплювачами» електорату «Батьківщини», Радикальної партії, БПП «Солідарність». Вони представлені майже в усіх регіонах, проте з чітко вираженим спрямуванням на області Центральної та Східної України. «Самопоміч», «Свобода» традиційно мають суттєву підтримку в західних областях України, зокрема на Івано-Франківщині, Тернопільщині, Львівщині. Підтримуючи УКРОП, Волинська область демонструє стійку політичну симпатію. Перевагу політичним проектам регіонального характеру надають виборці Закарпатської, Хмельницької, Черкаської областей. Наприклад, партія ВО «Черкащани», що здобула лідерство саме в Черкаській області. Також шанси на потрапляння до наступного складу парламенту зберігає Радикальна партія, «Свобода», «Рух нових сил».

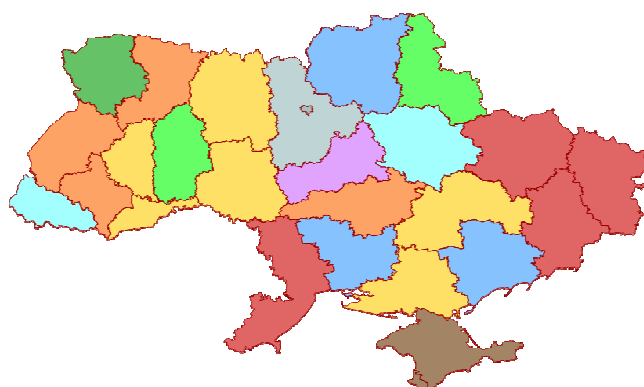

Рис. 5. Результати виборів до ОТГ (грудень 2016 р.)

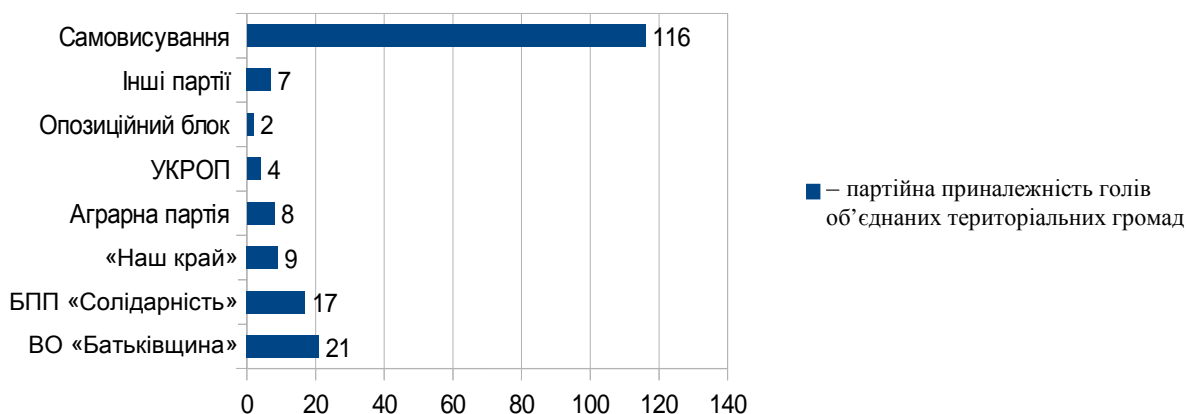

Рис. 6. Партійна приналежність голів ОТГ за результатами місцевих виборів (грудень 2016 р.)

Ураховуючи хронологію останніх виборів, можна стверджувати, що представництво парламентських і непарламентських партій у місцевих радах становить приблизно половину. Парламентські партії втрачають вплив на місцевому рівні, насамперед провладні. Більшої популярності набувають опозиційні парламентські та позапарламентські сили. З'являються локальні партії, чимало – за умови підтримки місцевих бізнес-еліт. У цьому контексті за результатами місцевих виборів (табл. 2)

зауважено пониження рейтингу БПП «Солідарність», «Народного фронту», «Самопоміч». Разом із цим зросли симпатії до низки інших політичних сил: ВО «Батьківщина», Аграрна партія, «Наш край», «Відродження». Поступово виник запит на нову політичну силу соціального орієнтування, програма якої міститиме принципи толерантного україноцентризму, які виражатимуться через захист національних інтересів етнічних українців і нівелюватимуть дію суб'єктивних чинників роз'єднання суспільства.

Таблиця 2

Впливові політичні партії України за результатами місцевих виборів (грудень 2016 р.)*

Область	Найбільша кількість мандатів серед політичних партій	Число мандатів		Сумарна кількість обраних депутатів до ОТГ
		осіб	%	
Вінницька	ВО «Батьківщина»	60	17,24	348
Волинська	УКРОП	59	33,52	176
Дніпропетровська	ВО «Батьківщина»	53	15,1	351
Донецька	БПП «Солідарність»	27	34,62	78
Житомирська	ВО «Батьківщина»	101	19,96	506
Закарпатська	ВО «Батьківщина»	1	4	25
Запорізька	«Наш край»	50	27,62	181
Івано-Франківська	ВО «Батьківщина»	47	27,01	174
Київська, АР Крим	Вибори не відбувалися			
Кіровоградська	ВО «Батьківщина»	8	22,22	36
Луганська	БПП «Солідарність»	4	16	25
Львівська	ВО «Батьківщина»	31	22,63	137
Миколаївська	«Наш край»	74	18,23	406
Одеська	БПП «Солідарність»	20	28,57	70
Полтавська	Радикальна партія	8	10,96	73
Рівненська	ВО «Батьківщина»	24	29,27	82
Сумська	Аграрна партія	59	20	295
Тернопільська	ВО «Батьківщина»	32	16,16	198
Харківська	БПП «Солідарність»	12	46,15	26
Херсонська	ВО «Батьківщина»	45	18,29	246
Хмельницька	Аграрна партія	25	27,17	92
Черкаська	ВО «Черкащани»	14	17,95	67
Чернівецька	ВО «Батьківщина»	27	16,88	160
Чернігівська	«Наш край»	60	22,39	268
Україна	ВО «Батьківщина» (11)			4020

*За даними ЦВК.

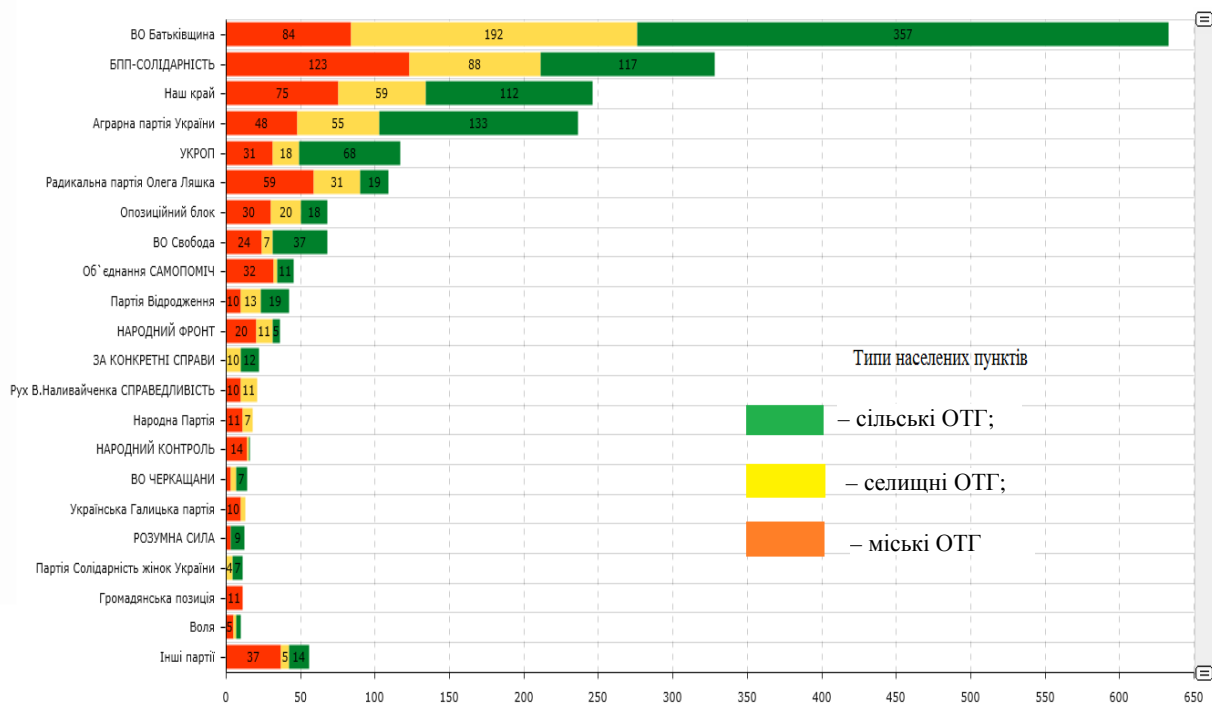

Рис. 7. Результати місцевих виборів до ОТГ за типами населених пунктів (грудень 2016 р.)

За структурою розселення (рис. 7) рівень електоральної підтримки в «Батьківщини», «Аграрної партії», УКРОПУ, «Свободи» більший у сільській місцевості. Виборці БПП «Солідарність», Опозиційного блоку, «Самопоміч», «Нашого краю» тяжіють до міст. Цікаво, що Радикальна партія, яка асоціювала себе із сільськими аграрними районами, одержала перевагу серед міського населення. Статеві залежності свідчать про переважання жіночої підтримки серед електорату «Батьківщини», Опозиційного блоку, «Народного фронту», чоловічої – для Радикальної партії, «Свободи», «Громадянської позиції». Молодь надає перевагу новим політичним силам, часто радикального спрямування, а старшого віку – Опозиційному блоку. На це впливає інформаційно-агітаційна кампанія цих політичних сил, спрямована на соціальну сферу, що пріоритетна для цієї частини виборців. У місцевих виборних органах ОТГ за переважаючим родом зайнятості переважають лікарі та вчителі, тобто особи, які безпосередньо взаємопов'язані з місцями їх постійного проживання. Також значна кількість депутатів-пенсіонерів, тимчасово непрацюючих, порівняно з їхньою часткою в обласних центрах. Помітна тенденція, що чим нижчого рівня рада, тим менше виборців і кандидатів хочуть асоціювати себе з певною політичною силою. Коли зменшується рівень ради, то зменшується підтримка парламентських політичних партій, проте збільшується рівень підтримки позапарламентських, зростає роль особистості. Як наслідок, партії мають незначний вплив на погляди місцевого населення, незважаючи на велику кількість політичних сил, свідчення чого – незначна кількість членів партій, малорозвинена мережа осередків, обрання депутатами добре відомих особистостей, без зважання на їхню партійну приналежність. На електоральну диференціацію також накладаються етнонаціональні й лінгвістичні чинники. Національно-демократичним силам симпатизували виборці, які спілкуються українською, польською, словацькою, кримськотатарською, німецькою мовами, партіям із проросійськими геополітичними настроями – російською, гагаузькою, болгарською, молдовською, вірменською. Релігійно-конфесійний чинник, ситуативно виступав як своєрідна група тиску. Результати дослідження медіа-ситуації щодо висвітлення процесу місцевих виборів показали, що наявна певна інертність не лише на загальнонаціональному, а й на місцевому рівнях.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У межах проведення адміністративно-територіальної реформи розпочалося динамічне формування об'єднаних громад. Водночас деякі з новостворених громад потребують часткової корекції з урахуванням суспільно-географічних критеріїв. Загалом, процес децентралізації призначений сформувати ефективну систему місцевого самоврядування та забезпечити стабільний поступальний розвиток держави. Тому політичні сили, які будуть

представлені в місцевих органах, автоматично стануть каталізаторами позитивних змін. На цей момент вплив партійних інституцій є мізерним, адже вони, зазвичай, захищають інтереси фінансово-промислових груп, а не соціальних прошарків суспільства. Результати місцевих виборів в окремих територіальних громадах не є типовою картиною політичних настроїв держави. Проте вони демонструють електоральну спроможність політичних партій України в регіональних зрізах, певні виборчі тенденції. Отже, розуміння особливостей виборчої поведінки населення всіх областей допомагає зрозуміти специфіку ментально-політичного простору в загальноукраїнському масштабі.

Джерела та література

1. Брайчевський Ю. С. Політична географія і геополітика : навч. посіб. / Б. П. Яценко, В. І. Стафійчук, Ю. С. Брайчевський та ін. ; за ред. Б. П. Яценка. – Київ : Либідь, 2007. – 255 с.
2. Дністрянський М. С. Політична географія України / М. С. Дністрянський. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – 348 с.
3. Миронюк В. М. Електоральна географія регіону (на матеріалах галицьких областей) : дис... канд. геогр. наук : 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / В. М. Миронюк. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : [б. в.], 2002.
4. Мирош М. В. Суспільно-географічні засади політичної активності в Західному регіоні України в сучасних умовах : дис. ... канд. геогр. наук : спец. 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / М. В. Мирош. – Львів, 2016. – 354 с.
5. Склярська О. І. Політико-географічні процеси в Закарпатській і Чернівецькій областях / О. І. Склярська. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 228 с.
6. Сюткін С. І. Політична географія : навч. посіб. / С. І. Сюткін. – Суми : ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2017. – 120 с.
7. Трохимчук С. В. Політична географія світу : навч. посіб. / С. В. Трохимчук, О. В. Федунь. – Київ : Знання, 2007. – 422 с.
8. Шаблій О. І. Соціально-економічна географія України / за ред. проф. О. І. Шаблія. – Львів : Світ, 1994. – С. 22–146.
9. Шишацький В. Б. Електоральна географія – новий напрямок суспільної географії в Україні / В. Б. Шишацький // Економічна і соціальна географія. – Київ, 2002. – Вип. 53.
10. Центральна виборча комісія України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/>.

References

1. Braichevskiy Yu. S. Politychna heohrafiia i heopolityka : Navch. posibnyk / B. P. Yatsenko, V. I. Stafiiuchuk, Yu. S. Braichevskiy ta in.; za red. B. P. Yatsenka. – K. : Lybid, 2007. – 255 s.
2. Dnistrianskyi M. S. Politychna heohrafiia Ukrainy / M. S. Dnistrianskyi. – Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 2014. – 348 s.
3. Myroniuk V. M. Elektoralna heohrafiia rehionu (na materialakh halytskykh oblastei) : Dys... kand. heohr. nauk: 11.00.02 «Ekonomichna ta sotsialna heohrafiia» / V. M. Myroniuk. –Lviv : Lvivskiy natsionalnyi universytet im. Ivana Franka. – L., 2002.
4. Myrosh M. V. Suspilno-heohrafichni zasady politychnoi aktyvnosti v Zakhidnomu rehioni Ukrainy v suchasnykh umovakh: dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. heohraf. nauk spets. 11.00.02 «Ekonomichna ta sotsialna heohrafiia» / M. V. Myrosh. – Lviv, 2016. – 354 s.
5. Skliarska O. I. Polityko-heohrafichni protsesy v Zakarpatskii i Chernivetskii oblastiakh. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 2011. – 228 s.
6. Siutkin S. I. Politychna heohrafiia : navchalnyi posibnyk / S. I. Siutkin. – Sumy : TOV «VPP «Fabryka druku», 2017. – 120 s.
7. Trokhymchuk S. V. Politychna heohrafiia svitu: navch. posibnyk / S. V. Trokhymchuk, O. V. Fedun. – K. : Znannia, 2007. – 422 s.
8. Shablii O. I. Sotsialno-ekonomichna heohrafiia Ukrainy / Za red. prof. O. I. Shabliia. – Lviv : Svit, 1994. – S. 22–146.
9. Shyshatskyi V. B. Elektoralna heohrafiia – novyi napriamok suspilnoi heohrafii v Ukraini. // Ekonomichna i sotsialna heohrafiia / V. B. Shyshatskyi. – K., 2002. Vypusk 53.
10. Tsentralna vyborcha komisiia Ukrainy. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.cvk.gov.ua/>.

Козак Тарас. География выборов в объединенных территориальных общинах: общие тенденции и партийные влияния. В статье анализируется формирование первичных административно-территориальных единиц в условиях децентрализации. Определяются дезинтеграционные процессы в новосозданных общинах. Отражается общая общественно-географическая характеристика местных выборов в объединенных территориальных общинах. Выявлены региональные особенности электорального поведения населения. Освещается роль политических партий в территориально-политической системе Украины.

Ключевые слова: геополитические вызовы, местные выборы, объединенная территориальная община, политическая партия, партийное влияние, электоральное поведение.

Kozak Taras. Geography of Elections in United Territorial Communities: General Tendencies and Party Influences. Latest geopolitical realities of the Ukrainian society (eurointegration processes, revolutions, military conflict) clearly determined the disbalance in formation of territorial party-political system. It's obvious seen in the fact that the total vector of political parties impact doesn't enable the balance to entire national and regional interests. So, among the political and geographical research it is necessary to conduct complex monitoring and analysis concerning social and geographical problems to improve the political sphere. Impact reflection through the prizm of political forces will allow to determine territorial structure of the state in space and time. In the article we have: analysed the formation of primary administrative and territorial units under conditions of decentralization; described disintegrational processes in newly-formed communities; reflected general social and geographical characteristics of local elections in the united territorial communities; discovered regional peculiarities of electorial behaviour of the population; showed the role of political parties in the territorial and political systems of Ukraine.

Key words: geopolitical challenges, local elections, united territorial community, political party, party influence, electorial behaviour.

Стаття надійшла до редколегії
21.09.2017 р.

УДК 911.3

Іван Костащук

Суспільно-географічна оцінка конфесійного простору Рівненської області

У статті проведено суспільно-географічний аналіз конфесійного простору Рівненської області, а саме: простежено територіальні особливості конфесійного простору та виконано порівняльно-географічний аналіз у різних адміністративно-територіальних районах, розкрито загальні риси географії релігійних конфліктів, які відбуваються в останні роки у зв'язку з переходом громад від УПЦ до УПЦ КП; апробовано методику визначення релігійної активності та забезпеченості населення громадами різних конфесій, напрямів і течій, що зареєстровані й виконують свою діяльність на території досліджуваного регіону.

Ключові слова: конфесійний простір, релігійна активність населення, Волинь, індекс релігійної мозаїчності, православний підпростір, католицький підпростір, протестантський підпростір, іудейський підпростір, язичницький підпростір.

Постановка наукової проблеми та її значення. Рівненська область – це північно-західний регіон України, який охоплює частину історико-географічного краю Волині й за етнічним складом населення є моноетнічним. Такі його історико-географічні особливості позначилися на конфесійній структурі населення цього регіону. Сьогодні вивчення конфесійного складу населення – одне з головних завдань соціальної географії, що пояснюється збільшенням впливу релігії на протікання суспільних процесів, а також загостренням через події на Сході України міжконфесійних відносин, особливо між двома православними конфесіями – УПЦ та УПЦ КП. У Рівненській області у 2014–2017 рр. у сімнадцяти населених пунктах відбулись і продовжують відбуватися релігійні конфлікти, які дестабілізують міжконфесійний та загалом суспільний спокій, що негативно позначається на розвитку регіону. Тому вивчення конфесійної структури населення, особливостей її формування та територіальної організації є досить важливим науково-практичним завданням і має високу актуальність та перспективи для подальших наукових пошуків.

Аналіз попередніх досліджень. В Україні до дослідження географії релігій як самостійної суспільно-географічної дисципліни, яка б спиралася на сучасну теоретичну базу географії, звертались О. І. Шаблій [11], Л. Т. Шевчук [12], А. С. Ковальчук [4], О. Г. Кучабський [7], С. В. Павлов [9], К. В. Мезенц [9], О. О. Любіцева [9], В. О. Патійчук [10], Л. В. Ключко [3], Ю. Л. Когатько [5], Л. В. Атаман [1] та ін. Релігійну сферу Рівненської області частково схарактеризовано в працях А. С. Ковальчука й В. О. Патійчука. Ґрунтового вивчення конфесійного простору цього регіону практично в галузі суспільної географії немає. Тому виконане дослідження відзначається своєю науковою новизною.

Мета, завдання та методи наукових досліджень. Мета дослідження – вивчення конфесійного простору як частини релігійного. Передбачено аналіз сучасного територіального розміщення